

Samenvatting

Dit onderzoek naar de geweldervaringen van LGBTI+ personen vond plaats in opdracht van Vlaams minister voor Gelijke Kansen, Bart Somers, en is gebaseerd op de volgende onderzoeksvraag: “Welke ervaringen hebben LGBTI+ personen met geweld in de twee jaar voorafgaand aan het onderzoek?”. Tevens was het de opdracht om een vragenlijst te ontwerpen die ook in de toekomst kan worden afgenomen. Door geweldervaringen te bevragen in de twee jaar voorafgaand aan het onderzoek kunnen de voorliggende onderzoeksresultaten als een nulmeting dienen. Op deze manier kunnen evoluties over de tijd waargenomen worden bij een volgende meting.

Om inzicht te verwerven in de geweldervaringen van LGBTI+ personen werd gekozen voor een mixed-methode onderzoeksdesign. De kwantitatieve data werden verzameld met behulp van een online vragenlijst en de kwalitatieve data werden verzameld aan de hand van focusgroepen en interviews met participanten die op de online vragenlijst aangaven bereid te zijn om deel te nemen aan het kwalitatieve luik.

Geweldervaringen

Uit de kwalitatieve en kwantitatieve data die werden verzameld blijkt dat van alle respondenten **93.1%** aangeeft minstens één vorm van **verbaal of psychisch geweld** meegemaakt te hebben gedurende de twee jaar voorafgaand aan de studie. Negen op de tien respondenten (92.6%) die aangeeft dit type geweld te hebben meegemaakt, rapporteert dat minstens één van de incidenten gebeurde omwille van hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit en/of intersekse beleving. Wanneer het gaat over **fysiek geweld**, geeft **36.5%** aan minstens één vorm van fysiek geweld meegemaakt te hebben. Van de respondenten die dit type geweld hebben meegemaakt, geeft 53.8% aan minstens één ervaring met fysiek geweld te hebben gehad omwille van hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit en/of

intersekse beleving. Verder geeft **64.5%** aan minstens één vorm van **seksueel geweld** meegemaakt te hebben en 67.4% van degenen die aangeven seksueel geweld te hebben meegemaakt, geeft aan minstens één ervaring met seksueel geweld te hebben meegemaakt omwille van hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit en/of intersekse beleving. Wanneer het gaat over **materieel geweld**, geeft **27.2%** van de respondenten aan minstens één vorm van dit type geweld meegemaakt te hebben. Van deze respondenten geeft 31.9% aan minstens één ervaring met materieel geweld te hebben meegemaakt omwille van hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit en/of intersekse beleving.

Leeftijd, economische kwetsbaarheid, en vermijdingsgedrag zijn belangrijke variabelen die verbonden zijn met geweld in het algemeen. Zo blijkt dat jongere respondenten, economisch kwetsbare respondenten en respondenten die hun kledij en fysieke verschijning aanpassen om geweld te voorkomen vaker verbaal en/of psychisch, fysiek, en seksueel geweld meemaken. Bij materieel geweld in het algemeen blijkt er enkel een significant verband te zijn met economische kwetsbaarheid. Zo rapporteren respondenten die moeilijker rondkomen significant vaker materieel geweld. Verder blijkt dat homoseksuele, bi+, en queer personen significant vaker aangeven fysiek geweld in het algemeen meegemaakt te hebben in de twee jaar voorafgaand aan de studie. Wat betreft LGBTI+ specifiek geweld blijkt het **aanpassen van kledij en fysieke verschijning** een belangrijke variabele te zijn in het voorspellen van verbaal en/of psychisch geweld en fysiek geweld. Zo rapporteren respondenten die vaak tot altijd vermijden openlijk zichzelf te zijn uit angst voor negatieve reacties meer LGBTI+ specifiek verbaal en/of psychisch, en fysiek geweld. Uit de interviews en focusgroepen blijkt dat de richting van dit verband waarschijnlijk omgekeerd is: het meemaken van geweld leidt tot het verbergen van de eigen identiteit door het uiterlijk zo aan te passen dat het meer conform is met wat de maatschappij verwacht. Bij LGBTI+ specifiek fysiek

geweld speelt ook het **behoren tot een etnisch-culturele minderheid** een rol. Zo rapporteren LGBTI+ personen die behoren tot een etnisch-culturele minderheid doorgaans significant meer ervaringen met dit soort geweld. Verder blijkt **leeftijd** een invloed te hebben op LGBTI+ specifiek geweld. Zo rapporteren oudere respondenten significant vaker LGBTI+ specifiek fysiek en materieel geweld dan jongere respondenten. Bij LGBTI+ specifiek materieel geweld is er een significant verband met **religie**. Respondenten die aangeven religieus te zijn rapporteren significant meer ervaringen met LGBTI+ specifiek materieel geweld. Bij LGBTI+ specifiek seksueel geweld komen er geen variabelen uit de analyses die verband houden met verschillen in seksuele geweldervaringen.

De **invloed van COVID-19** op alle vormen van geweld is **ambigu**. De grootste groep geeft telkens aan dat hun geweldervaringen niet veranderd zijn tijdens de lockdown periodes, een kleiner aandeel geeft aan dat geweldervaringen begonnen/verbeterd/verergerd zijn.

Gebeurtenis met grote impact

Wat betreft de context van geweld geven de meeste respondenten aan dat de ergste verbale en/of psychische of fysieke geweldervaring **overdag heeft plaatsgevonden en/of op een doordeweekse dag**. Ook gaven de meeste respondenten aan dat het verbale en/of psychische geweld of het fysieke geweld op de **openbare weg of een voor publiek toegankelijke plaats** gebeurde. Bij seksueel geweld is dit niet het geval. De meeste respondenten geven aan dat de gebeurtenis met grote impact **'s avonds of 's nachts** heeft plaatsgevonden (34.4%). Ook geven de meeste respondenten aan dat seksueel geweld **in uitgaansgelegenheden (danszaal, fuif, discotheek) of in de horeca** plaatsvindt (19.9%). Bij materieel geweld is het beeld onduidelijk, omdat een aanzienlijk grote groep telkens aangeeft 'niet te weten' wanneer, door wie, etc. dit type geweld gepleegd werd, omdat ze zelf niet aanwezig waren tijdens het incident.

Wanneer de reactie tijdens het meest impactvolle **verbale/psychische of fysieke geweldincident** wordt bevraagd, geven de meeste respondenten aan dat ze stomverbaasd waren en niet konden reageren. Het lijkt dus dat de slachtoffers het geweld passief ondergaan, maar uit de interviews blijkt dat de voornaamste reactie op verbaal/psychisch en fysiek geweld is dat men zichzelf in veiligheid brengt door afstand te creëren tussen zichzelf en de pleger(s). Bij **seksueel geweld** geeft meer dan drie op de tien respondenten aan dat ze deden alsof er niets was gebeurd (31.3%) of dat men stomverbaasd was en niet kon reageren (28.6%). Wanneer het gaat over de reactie op **materieel geweld**, geeft men aan dat men geen tijd had om te reageren (22.6%) en/of stomverbaasd was en niet kon reageren (20.3%). Ook 27.8% geeft aan een andere reactie te hebben, waarvan acht respondenten aangeven dat ze niet gereageerd hebben op het moment zelf omdat ze er niet bij waren.

Het **gedrag van de pleger** verandert in minstens de helft van de meest impactvolle geweldincidenten niet naar aanleiding van de reactie van de respondent. Dit is te verwachten aangezien een heel aantal respondenten niet reageert of geen reactie kan geven. Uit de interviews en focusgroepen blijkt dat men bang is om te reageren aangezien dit ertoe zou kunnen leiden dat de situatie escaleert.

Het **profiel van de pleger** blijft vrij stabiel ongeacht type geweld. De grootste groep respondenten gaf aan dat er steeds slechts één pleger betrokken was bij het incident met de grootste impact (van 29.9% voor materieel geweld tot 73.5% voor seksueel geweld). In meer dan vier op de tien gevallen kende de respondent de pleger wanneer het meest impactvolle incident bevraagd werd. Zo werden frequent de eigen ouders (of stief/schoonouders) genoemd (van 5.0% voor seksueel geweld tot 29.3% voor materieel geweld), een kennis/vriend(in) (van 14.7% voor fysiek geweld tot 46% voor seksueel geweld), en medeleerlingen, leerkrachten en directie op school (van 15.8% voor fysiek geweld tot 17.5% voor verbaal geweld). Bij **verbaal of psychisch, fysiek, en seksueel geweld** waren de plegers in meer

dan acht op de tien gevallen mannen (van 83% voor verbaal geweld tot 86.5% voor seksueel geweld). Een kleiner percentage gaf aan dat de pleger van het impactvolle incident een vrouw was (van 10.8% voor seksueel geweld tot 27.1% voor verbaal geweld). Bij **materieel geweld** wist de grootste groep niet welk gender de pleger had, aangezien ze niet aanwezig waren toen het materieel geweld werd gepleegd (45.6%). Wanneer werd bevraagd of de pleger een of meerdere kenmerken bezat waarmee deze zich onderscheidde van de meerderheid in België, gaf de grootste groep steeds opnieuw aan dat dit niet het geval was (van 25.4% voor materieel geweld tot 40% voor verbaal geweld). Een kleiner aandeel van de respondenten geeft aan dat de pleger behoort tot een etnisch-culturele minderheid (van 10% voor materieel geweld tot 25.5% voor verbaal geweld), waarvan een nog kleiner aandeel aangeeft dat deze pleger een niet-witte huidskleur heeft (van 6.2% voor materieel geweld tot 21% voor verbaal geweld).

Ook werden de **redenen tot geweld** (de onderliggende motieven) bij de incidenten met grootste impact bevraagd bij elk van de respondenten. Bij **verbaal geweld** wordt **seksuele oriëntatie** het vaakst benadrukt door homoseksuele, lesbische, bi+, en genderdiverse personen (van 52.6% voor bi+ personen tot 79.5% voor homoseksuele personen). **Genderexpressie** wordt dan weer vaker benoemd bij trans (49.3%) en genderdiverse personen (54.7%). Bij **fysiek geweld** wordt **seksuele oriëntatie** nog altijd het meest benadrukt bij homoseksuele personen als motief tot geweld (77.8%), terwijl lesbische en genderdiverse personen vaker hun **geslacht/vrouwelijkheid** benadrukken (43.2% van de lesbische personen en 44.7% van de genderdiverse personen). **Genderidentiteit** en **genderexpressie** worden het meest benadrukt door trans personen (54.9% en 38.8%). Hetzelfde wordt gevonden bij **seksueel geweld** voor homoseksuele personen (75.9% voor seksuele oriëntatie) en trans personen (54.9% voor genderidentiteit & 35.3% voor genderexpressie). Vrouwen benadrukken hier opnieuw het vaakst hun **geslacht** (of gepercipieerde geslacht/vrouwelijkheid) als aanleiding tot seksueel geweld (45.5% van de lesbische vrouwen & 52.4% van de bi+ vrouwen).

Na het voorval met de meeste impact geeft het merendeel van de respondenten aan zich boos (van 41% voor seksueel geweld tot 70.2% voor materieel geweld), verdrietig (van 27.1% voor seksueel geweld tot 51.9% voor verbaal geweld), bang (63.5%), en/of walging (45.6%) te voelen. Afhankelijk van het type geweld komen bepaalde emoties meer op de voorgrond. Qua noden gaven de meeste respondenten aan dat men net na het voorval vooral **nood had aan iemand in de directe omgeving** om het aan te vertellen (van 45.4% voor materieel geweld tot 71.4% voor verbaal geweld), ongeacht type geweld. Een heel aantal respondenten geven telkens aan dat aan dat deze nood niet vervuld kon worden (van 21.9% voor materieel geweld tot 39% voor fysiek geweld).

Wat betreft de **impact van het geweld** geven alle respondenten aan dat de meest impactvolle ervaringen vooral een emotionele impact blijven hebben op het dagelijks leven (69.7% voor materieel geweld, tot 79.4% voor seksueel geweld). Of het incident met grote impact wordt beoordeeld als misdaad (en dus een strafbaar feit) of als fout (geen misdaad) hangt af van het type geweld. **Fysiek en materieel geweld** worden het meest frequent beoordeeld als een misdaad en dus een strafbaar feit (48.7% en 60.9%), terwijl **verbaal of psychisch en seksueel geweld** eerder als een fout maar geen misdaad worden gezien (47.3% en 37.9%). Het hoge percentage dat seksueel geweld enkel als een fout beoordeelt, heeft eerder te maken met het hands-off/hands-on karakter van seksueel geweld. Wanneer enkel naar **hands-on seksueel geweld** wordt gekeken, geeft de grootste groep wel aan dat het incident een misdaad, een strafbaar feit, is (44.1%). Voor **hands-off geweld** geeft slechts 33.2% aan dat het feit een misdaad is, 38% beoordeelt het als een fout.

Meldingsgedrag en steun van de omgeving

Slechts 14.4% van de respondenten geeft aan **contact opgenomen te hebben met de politie** na het meemaken van een geweldincident. Een hoge meldingsintentie bij respondenten vertaalde zich niet noodzakelijk in meldingsgedrag, maar andere variabelen

bleken wel van belang bij meldingsgedrag. Zo bleek dat LGBTI+ respondenten in het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** significant vaker melding deden van hun geweldervaringen. Ook het meemaken van **fysiek en/of materieel geweld** voorspelt significant de kans dat men een melding heeft gemaakt van geweldervaringen. Dit is niet onlogisch, aangezien fysiek en materieel geweld ook vaker als een misdaad werden beoordeeld. Respondenten die zeiden geen enkel incident te hebben gemeld, werden gevraagd om hun redenen toe te lichten ($n = 441$). De meest genoemde redenen waren 'Ik vond het voorval niet erg genoeg.' (57.6%), 'Ik wou het vooral achter mij laten, afsluiten.' (36.7%), en 'Ik was bang dat de politie mijn zaak niet serieus zou nemen.' (31.7%). Uit de gesprekken blijkt dat deze angst kan ontstaan door wat een participant zelf meemaakte, maar ook door berichtgeving in de media over hoe de politie zaken afhandelde of door de verhalen die men hoort vanuit hun omgeving. Naast de angst om niet serieus genomen te worden, is men bang dat men bij iemand terecht zal komen die geen kennis heeft van het onderwerp, die hen niet gerust zal stellen of geen empathie zal tonen. Een bijkomende drempel is de angst dat er niets zal gebeuren ten gevolge van de melding. De meerderheid van de respondenten zoekt wel **steun** bij LGBTI+ vrienden (65.1%), andere vrienden (68.7%), en/of de huidige partner (51.6%) na het meemaken van geweld. Eén op de tien respondenten geeft aan er met niemand over te hebben gesproken (10.6%).

Impact van geweld op mentaal welzijn

Geweldervaringen blijken ook geassocieerd met **het mentaal welzijn** van LGBTI+ personen. Zo rapporteren respondenten die **fysiek geweld** hebben meegemaakt in de voorbije twee jaar, een significant lagere **levens tevredenheid** dan respondenten die geen fysiek geweld hebben meegemaakt. LGBTI+ respondenten die **verbaal en/of seksueel geweld** meegemaakt hebben, rapporteren ook significant vaker **zelfmoordgedachten**, terwijl enkel **seksueel geweld** significant samenhangt met het risico op een **zelfmoordpoging**. Ook het **mentaal welbevinden** werd gemeten met de GHQ-12, waaruit bleek dat LGBTI+ respondenten die **materieel geweld** hebben meegemaakt in de voorbije twee jaar, een significant lager mentaal welbevinden rapporteren.